



การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก

The Development Factors and Indicators of Risk management of Small Basic Education Schools in the South East Coast

น้ำทิพย์ ม่วงปลอด¹, ประภาศ ปานเจียง¹, ตรีภูมิ นทรินทร์ ตรีตรีศร¹

Namthip Mounghplod¹, Papass Panjang¹, Tripumin Tritrithual¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพจริงขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยง แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 14 ท่าน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ระยะที่ 2 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนจำนวน 952 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับเท่ากับ .994 วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) สกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และใช้วิธีการหมุนแกนแบบตั้งฉากด้วยวิธีแวนเดอร์เวียร์ ต่อตอนที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพจริง กับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีหยิบบิลลาแบบไม่ใส่คืน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำในการประกันคุณภาพการศึกษา มี 15 ตัวบ่งชี้ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 13 ตัวบ่งชี้ 3) ครูและบุคลากร มี 13 ตัวบ่งชี้ 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มี 11 ตัวบ่งชี้ มี 5) แหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ มี 12 ตัวบ่งชี้ มี 6) องค์ประกอบทรัพยากรและงบประมาณ มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตร มี 5 ตัวบ่งชี้ 2. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีความคิดเห็นต่อตัวบ่งชี้ ทั้ง 75 ตัวบ่งชี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

คำสำคัญ : องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การบริหารความเสี่ยง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

¹ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.



Abstract

The purpose of the research were 1) study to the factors and indicators of the risk management indicators of a small basic education schools in the south east coast of Thailand. 2) to determine the concurrent validity of the factors risk management indicators of a small basic education schools in the south east coast of Thailand. The research methodology were divided into 2 parts. Part 1 was combined into 2 phases. A phase 1 studied of the factors and indicators. The researcher studied the documents and related research, including interviewed participants those who had knowledge and experiences. Semi interviewing 14 key informants. A phase 2 analyzed the factors and indicators from the sample of 952 school administrators and teachers using the proportionate stratified sampling. The research instrument was questionnaire and Cranach's alpha reliability coefficient was .994. The data was analyzed by exploratory factor analysis (EFA). The principal component analysis was used Orthogonal Rotation with Varimax was run. Part 2, was to determine the validity of the factors and the indications derived from known group using simple random sampling were the 30 administrators in the office of primary education in south east coast of Thailand. The research instrument was questionnaire. The statistical analysis as well as mean, standard deviation and t-test.

The result revealed that: 1. The factors and indicators of risk management of small basic education schools in the south east coast of Thailand were divided into 7 factors. The 7 factors were 1) Leadership for implementing quality assurance in education which consisted of 15 indicators. 2) Learning process which consisted of 13 indicators. 3) Teacher and personnel which consisted of 13 indicators. 4) Desirable characteristics which consisted of 11 indicators. 5) Information for learning which consisted of 12 indicators. 6) Resource and budget which consisted of 6 indicators. And 7) Achievement of curriculum which consisted of 5 indicators. 2. The administrators of the primary educational in south east coast of Thailand at the statistical significance level of .001 and confirmed all of 75 indicators were concurrent validity.

Keywords : Factors and indicators, Risk management, Small basic education schools.

บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นกระแสของความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ต้องอาศัยฐานความรู้ และเศรษฐกิจ (Knowledge Based Economy) ซึ่งมีผลให้การบริหารองค์กรต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและเกิดภาวะความเสี่ยง คือความไม่แน่นอนที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งทางด้านการจัดการศึกษา “ความเสี่ยงทางการศึกษา” จึงเป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่ที่ยังไม่มีการนำมาใช้ในวงการศึกษามากนัก ไม่เหมือนในวงการธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง เพราะการดำเนินการทางธุรกิจ ถ้าพลาดก็หมายถึงหายนะ ส่วนการศึกษาดูเสมือนไม่เป็นอะไร แท้จริงแล้วไม่ใช่ เพราะความเสี่ยงทางการศึกษาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกพื้นที่ ถ้าคิดในการลงทุนเม็ดเงินกับความพอเพียงและเวลาที่สูญเสียไปกับการดำเนินการที่ปราศจากการบริหารจัดการความเสี่ยงในสภาพระบอบราชการที่ “ไม่มีต้นทุน” แล้วจะส่งผลกระทบต่อความหายนะทางการศึกษาได้เช่นกัน (ธร สุนทรายุทธ, 2550) การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือทางกลยุทธ์ที่สำคัญตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยจะช่วยให้การบริหารงานและ การตัดสินใจด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์การติดตามควบคุม และวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการสูญเสีย และโอกาสที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร (เรียอร์ตัน ไชโยโรจน์, 2557) ดังนั้น



องค์กรต้องเข้าใจ และเข้าถึงความเสี่ยง ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และองค์กรได้ดำเนินการควบคุมภายในอย่างพอเพียง เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ท้าทายผู้บริหารการศึกษาในทุกยุคทุกสมัย กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่องโดยได้ดำเนินการยุบรวมในระหว่างปี พ.ศ. 2536-2546 จำนวน 2,288 โรงเรียน อย่างไรก็ตาม การยุบ และรวมโรงเรียนมิใช่เป็นแนวทางแก้ไข ปัญหาที่จะประสบความสำเร็จ ชุมชนส่วนใหญ่จะต่อต้านไม่ยอมเพราะเกรงว่าบุตรหลานจะต้องเดินทางไกล และการมีโรงเรียนในชุมชนก็เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญ รัฐบาล จึงเปลี่ยนนโยบายจากการยุบรวมเป็นการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กแทน ทำให้โรงเรียนที่ได้ยุบรวมไปแล้วได้รับการรื้อฟื้นคืนมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) จากการวิเคราะห์คุณภาพทางการศึกษาตามผลการประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวนทั้งหมด 22,866 โรงเรียน มีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 2 อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 67.91 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 29.94 อยู่ในระดับดี ซึ่งระดับปรับปรุงและระดับพอใช้ถือว่าไม่ผ่านมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเมื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบข้อมูลที่น่าสนใจคือ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกชั้นและในทุกพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ นอกจากนี้ จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก มีอัตราครูต่อนักเรียนต่อห้องต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ทางไกล ความเจริญ พื้นที่ราบภูเขาสูง บนเกาะ ชายขอบของประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการบริหารจัดการ ซึ่งมีบริบทต่างจากโรงเรียนขนาดอื่น ๆ การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การนำผลการประเมินงาน โครงการมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังน้อย การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนไปรับจ้างต่างพื้นที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้วิจัยลงพื้นที่และได้ทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ในพื้นที่ พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก เป็นสถานศึกษา ในพื้นที่จังหวัด ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งผันแปรตามจำนวนของประชากรในประเทศไทยที่มีอัตราการเกิดลดลง บางพื้นที่ผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนในตัวเมือง หรือโรงเรียนเอกชน อันเนื่องจากการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น และโรงเรียนในตัวเมืองหรือโรงเรียนเอกชนมีความพร้อมในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมากกว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนหนึ่งขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียนอันเนื่องจากการเป็นผู้บริหารที่บรรจุใหม่ ยังขาดประสบการณ์ ประสบปัญหาด้านการเรียนการสอนครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียน อันเนื่องจากการสอน สภาพที่ครูไม่ครบชั้น และมีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาเต็ม และเต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอน ครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยงให้ระดับความเสี่ยง และขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษาสามารถรับมือได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ ทั้งยังเป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่นำไปสู่การเป็นโรงเรียนดี มีคุณภาพมีประสิทธิผลก่อให้เกิด คุณภาพของการบริหารโรงเรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ว่าควรจะประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้างมีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ที่แน่ชัดเพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากศึกษา ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ ในการบริหารการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติและส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก
2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพจริง (Concurrent validity) ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยกำหนดกรอบแนวคิดที่ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ พบว่า สถานศึกษามีความเสี่ยงหลายด้าน ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ความเสี่ยงด้านการบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2546; ดวงใจ ช่วยตระกูล, 2551) 2) ความเสี่ยงด้านคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2551; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน, 2554) 3) ความเสี่ยงด้านการบริหาร สถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551; ธีระ รุญเจริญ, 2550) 4) ความเสี่ยง ด้านประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา (Hoy & Miskel, 2013; รุ่งทิพย์ พรหมศิริ, 2549; Mott, 1972 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2551) และ 5) ความเสี่ยงด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods) ในลักษณะของการผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัย เชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็กภาคใต้ฝั่งตะวันออก ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง ประกอบกับการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในค้นหาคำตอบ และตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีรายละเอียดประกอบด้วย

1) ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก จำนวน 14 ท่าน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบลูกโซ่ เลือกตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดขอบเขตของคำถามจากเอกสาร และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็กภาคใต้ ฝั่งตะวันออก จำแนกเป็น 5 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ด้านมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารสถาน ศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 4) ด้านประสิทธิผลของโรงเรียน และ 5) ด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้รู้ผู้มีประสบการณ์ ด้านการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กภาคใต้ฝั่งตะวันออก ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบว่าภาษาที่ใช้ในการสื่อสารนั้น ผู้ตอบมีความเข้าใจต่อคำถามหรือไม่ และนำแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงให้สมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำไปใช้จริงต่อไป

4) การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการนัดหมาย และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้รู้ ผู้มี ประสบการณ์ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง



5) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบ ในระยะที่ 1 มาแปลความว่าแต่ละองค์ประกอบหลักควรมีองค์ประกอบย่อยอะไร แต่ละองค์ประกอบย่อยควร มีตัวบ่งชี้อะไร จากนั้นนำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีรายละเอียดประกอบด้วย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก จำนวน 4,895 คน ใน 1,080 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์อย่างน้อย 5-10 เท่า ของตัวบ่งชี้ (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 119 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 9 เท่า ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 952 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportionate stratified sampling) ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่อง การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ประกอบด้วย 2 ตอน จำนวนแบบสอบถาม 119 ข้อ

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความตรงตามเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีต่อตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก จำนวน 5 คน มีค่า ตั้งแต่ 0.80-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ .994

4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ ฝั่งตะวันออกโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) สกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ใช้วิธีหมุนแกนองค์ประกอบ (Factor rotation) แบบออร์โธโกนอล (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) เพื่อหาหลักการแจกแจงเป็นโค้งปกติ พบว่า

1. ข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) โดยพิจารณาจากกราฟ Normal probability plot พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่จะอยู่รอบ ๆ เส้นตรง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551) ดังนั้นสรุปได้ว่า ลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

2. การตรวจสอบ Outliers ของข้อมูล และทดสอบความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนครั้งที่ ต้องมีความเป็นเอกภาพ โดยพิจารณาจากกราฟ Scatter Plot พบว่า มีการกระจายของจุดห่างจากเส้นตรงอย่างสมมาตร ระหว่าง + 3

3. การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบ (EFA) ผลการตรวจสอบ ค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน The Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าเท่ากับ .849 ซึ่งมีค่าสูงกว่า .50 และค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก จึงมีความเหมาะสมในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์องค์ประกอบ และค่าไค-สแควร์ ที่ได้จาก Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 206883.119 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ระยะที่ 3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพจริงกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด

ในตอนนี้เป็นการนำผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งตัวบ่งชี้ดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบกับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริง มีรายละเอียดประกอบด้วย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด จำนวน 182 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา



ชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีหยิบลูกบอลแบบไม่ใส่คืน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประเมินความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ด้วยการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้กับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($? > 3.50$) เพื่อยืนยันว่าตัวบ่งชี้ที่ค้นพบมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง

ผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูจำนวน 659 คน (ร้อยละ 69.20) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี 591 คน (ร้อยละ 62.10) และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง 16 ปีขึ้นไป 369 คน (ร้อยละ 38.80)

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าไอเกน ร้อยละของความแปรปรวน และร้อยละสะสมของความแปรปรวน แต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละสะสมของความแปรปรวน
1	19.49	25.99	25.99
2	10.43	13.90	39.90
3	9.05	12.07	51.97
4	8.46	11.28	63.25
5	7.09	9.46	72.72
6	5.28	7.04	79.76
7	3.81	5.08	84.85

จากตารางที่ 1 พบว่าองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มี 7 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ทั้งหมด ได้ร้อยละ 84.85 โดยองค์ประกอบที่ 1 ถึง 7 มีค่าไอเกน เท่ากับ 19.49, 10.43, 9.05, 8.46, 7.09, 5.28 และ 3.81 ตามลำดับ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำในการประกันคุณภาพการศึกษา มี 15 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุดคือร้อยละ 25.99 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .894 - .946 เรียงลำดับตาม ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้

- 1) การนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 2) การจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) การติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 4) การบริหารงานที่ใช้วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน
- 5) การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนด้วยวิธีการประนีประนอม
- 6) การบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
- 7) การร่วมกันแก้ปัญหสถานการณ์ฉุกเฉินหรือปัญหาเฉพาะหน้าของโรงเรียน
- 8) การบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ
- 9) การบริหารงานโดยข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดด้านวิชาการ และการจัดการ
- 10) การยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียน สังคม



11) การจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อตอบสนองนโยบายจุดเน้น ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา 12) การบริหารและปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ 13) การส่งเสริมบทบาท ของคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้รู้และปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่ระเบียบกำหนด 14) การส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา และ 15) การจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายในประจำปี

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 13 ตัวบ่งชี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุด คือร้อยละ 13.90 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .529- .934 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสังคม 2) การแบ่งงานมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความสามารถ ของบุคคล 3) การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 4) การส่งเสริมให้ครูออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา 5) การปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน 6) การส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 7) การนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสม มาใช้พัฒนาการเรียนการสอน 8) การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และชุมชน 9) บริหารจัดการทางวิชาการให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ และมีความสามารถในการสื่อสาร 10) การนำผลการทดสอบของนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการวางแผน จัดโครงการหรือกิจกรรม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 11) การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษา 12) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่อการวางแผนการให้คำปรึกษาเสนอแนวทางในการบริหาร จัดการวิชาการ และ 13) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 ครู และบุคลากร สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ ร้อยละ 12.07 มี 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .703 - .976 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การแก้ปัญหาการขาดแคลนครูโดยใช้นวัตกรรมที่หลากหลาย 2) การลดภาระงานของครู ที่ไม่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การสนับสนุนสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากร 4) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ 5) การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรด้านการบริหารจัดการ 6) การสร้างจิตสำนึกในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ 7) การแต่งตั้งบุคลากรในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ 8) การปฏิบัติต่อครู และบุคลากรด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม 9) การสร้างแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน และมีระเบียบวินัย 10) การให้คำปรึกษา และแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน 11) การแก้ปัญหาคัดแย้งภายในโรงเรียน 12) การยอมรับข้อเสนอแนะที่มีเหตุผล มาปรับปรุงแก้ไขในการบริหารในทันที และ 13) การผูกมิตรและใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ปัญหา

องค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 11.28 มีจำนวน 11 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .866 - .950 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย 1) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเอื้ออาทร 2) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี 3) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม 4) การส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ 5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการให้เกียรติผู้อื่น 6) การส่งเสริมให้ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 7) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีเหตุผลสามารถยอมรับนับถือตนเอง และผู้อื่นด้วยความเข้าใจ 8) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา นันทนาการ 9) การส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และนำเสนอผลงาน 10) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีวินัย และความรับผิดชอบ และ 11) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีความกตัญญูต่อเวที

องค์ประกอบที่ 5 แหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 9.46 มี 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .837 - .937 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) การให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาของสถานศึกษาและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 3) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีมารยาทที่ดีงาม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย 4) การมีระบบการรายงานผล



การปฏิบัติงาน และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาอย่างตรงไปตรงมา 5) การจัดให้มีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน 6) การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา 7) การจัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ 8) การจัดโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ 9) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม 10) การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้จักประหยัด รักษา และเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด 11) การจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ และ 12) การใช้ระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้บริการทางการศึกษาด้านต่างๆ ของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 6 ทรัพยากร และงบประมาณ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 7.04 มี 6 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .697 - .985 เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษา และตามความต้องการของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนกลยุทธ์ในการจัดสรรงบประมาณ 3) การจัดหาเงินงบประมาณ และการระดมทุน เพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา 4) การจัดระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ การจัดหารายได้ และผลประโยชน์ของสถานศึกษา 5) การบริหารจัดการและวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด และ 6) การระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 7 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตร สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 5.08 มี 5 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .886 - .941 เรียงลำดับตาม ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น 2) การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) บริหารจัดการทางวิชาการเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนทุกชั้นเพิ่มขึ้น 4) การส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาวิจัยและพัฒนากิจการการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบ และใช้ผลในการปรับการสอน และ 5) การส่งเสริมให้ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ของตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก กับกลุ่มผู้รู้แจ้งชัด เป็นการหาค่าเฉลี่ยในแต่ละตัวบ่งชี้ และใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ที่ได้กับเกณฑ์ประเมินค่าที่ระดับมาก ($\bar{X} > 3.50$) พบว่า ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีระดับความคิดเห็นต่อตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ทุกตัวบ่งชี้ สามารถยืนยันได้ว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 75 ตัวบ่งชี้ มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง (Concurrent validity)

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำในการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นองค์ประกอบที่สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็กภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้มากที่สุด และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ภาวะผู้นำในการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีย่อมมีอิทธิพลกับการสร้างคุณภาพการศึกษาที่ดี สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีคุณค่า และมีความจำเป็นต่อการนำองค์การก้าวไปสู่อนาคตที่ดียิ่งกว่าเดิม สอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งในการบริหารงาน นับว่าเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และจากผลการประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวนทั้งหมด 22,866 โรงเรียน ร้อยละ 2 อยู่ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 67.91 อยู่ในระดับพอใช้ และร้อยละ 29.94 อยู่ในระดับดี ซึ่งระดับปรับปรุงและระดับพอใช้ถือว่าไม่ผ่านมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจถือได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กยังมีความเสี่ยงในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายใน และภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง



การจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน การบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ การร่วมกันแก้ปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินหรือ ปัญหาเฉพาะหน้าของโรงเรียน

2.การจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้เป็นลำดับที่สอง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าเนื่องจากปัญหาในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ด้าน การเรียนการสอน นั้นครูในโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มักขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีครูไม่ครบชั้นเรียน และมีจำนวนนักเรียนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา ไม่เต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอน หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ มีจำนวนจำกัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การส่งเสริมให้ครู จัดกระบวนการเรียน การสอน ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสังคม การแบ่งงานมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความสามารถ ความชำนาญของบุคคล ตามภารกิจ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551) เรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานประกอบด้วยปัจจัย ด้านการเรียนการสอน แนวทางการบริหารความเสี่ยง ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัยเสี่ยงการเรียนการสอน พบว่า ควรใช้การบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุม และหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมไปถึงถ่ายโอนความเสี่ยง

3.ครูและบุคลากร เป็นองค์ประกอบที่สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง (Concurrent validity) ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า ครูและบุคลากร เป็นผู้ที่อบรมสั่งสอนนักเรียน เป็นผู้ให้วิชาความรู้แก่นักเรียน ตลอดจนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งหากโรงเรียนมีครูที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เป็นคนดี มีคุณธรรม เสียสละ และอุทิศตนเพื่อโรงเรียน นักเรียน และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา คุณภาพการศึกษาจะเป็นไปได้ตามเป้าหมาย แต่เนื่องจากปัญหาด้านครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก การขาดแคลนครู เช่น จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ ครบตามรายวิชาเอก ครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญกำลังใจ และไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่หลากหลายได้ จึง ส่งผลทำให้ประสิทธิภาพ และคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อน ถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การแก้ปัญหาการขาดแคลนครูโดยใช้นวัตกรรมรูปแบบหลากหลาย การลดภาระงานของครู ในโรงเรียนที่ไม่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ เป็นต้น สอดคล้องกับ กิ่งกาญจน์ คงจูน (2554) ได้ศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยง ด้านการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กรณีศึกษา เขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล คือ การสร้างมาตรการรักษาความ ปลอดภัย และการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ

4.คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าอาจเป็นเพราะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาของชาติที่มุ่งให้ผู้เรียน เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคม อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ รัชดา ธรรมเจริญ (2554) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษา ว่าควรเป็นกระบวนการ วางแผน จัดการและการควบคุมงานทุกอย่างภายในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ภารกิจและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดีออกสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่น การส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี การส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม การส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และนำเสนอผลงาน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น สอดคล้อง กับ มอห์ท (Mott,1972) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนนอกจากสามารถวัด และประเมินได้จากคุณภาพของนักเรียนแล้ว



ควรพิจารณาถึงส่วนประกอบอื่น ๆ ได้แก่ การพัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจของนักเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความปรารถนา และความคาดหวังต่าง ๆ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม มีจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว นับเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ตั้งคมีมีความคาดหวัง และมีความต้องการอย่างมาก

5. แหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ เป็นองค์ประกอบที่สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีค่าความแปรปรวนในองค์ประกอบนี้ ร้อยละ 8.07 และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าแหล่งเรียนรู้ และสารสนเทศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การบริหารอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวางแผน และออกแบบระบบงานธุรการ เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ การให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาของสถานศึกษา และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การจัดให้มีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้องเป็น เป็นต้น สอดคล้องกับ Fenzel & O'Brennan (2007) ได้ศึกษาการศึกษาความเสี่ยงของเด็กชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในแอฟริกาต่อบรรยากาศแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ผลต่อโรงเรียน พบว่าความสัมพันธ์กับปัจจัยบรรยากาศในโรงเรียนกับแรงจูงใจและการดำเนินการทางวิชาการเป็นสิ่งเปราะบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในแอฟริกาที่อยู่ในเขตพื้นที่เสี่ยง และได้เสนอแนะถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี น่าสนุกและ เพลิดเพลินใจ และควรมีข้อตกลงทางวิชาการระหว่างนักเรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงด้วยกัน ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสำคัญต่อบทบาทของครูในการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน

6.งบประมาณ สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพเนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเป็นรายหัว การบริหารจัดการส่วนใหญ่จ่ายเป็นค่าสาธารณูปโภค รวมถึงไม่สามารถระดมทรัพยากรจากภายนอกได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท มีฐานะยากจน จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษา และตามความต้องการของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนกลยุทธ์ในการจัดสรรงบประมาณ การจัดหาเงินงบประมาณ และการระดมทุน เพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา การระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับ ณัฏฐินา บัณฑิตตานนท์ (2553) ศึกษาการจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ประเด็นที่มีค่าสูงสุด คือ ความเสี่ยงด้านการเงิน ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

7.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่สามารถสะท้อนการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และมีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง (Concurrent validity) ในประเด็นนี้พิจารณาได้ว่าปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้นในทุกพื้นที่ที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดอื่นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) จึงมีตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงการบริหารความเสี่ยงด้านนี้ เช่น การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการทางวิชาการเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนทุกชั้นเพิ่มขึ้น เป็นต้น สอดคล้องกับ แนวคิดของ Hoy & Miskel (2013) ซึ่งได้เสนอการประเมินประสิทธิผลองค์การโดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา โดยนักเรียนได้รับการยกย่องชมเชย หรือรางวัลทางด้านวิชาการ สามารถสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อได้ ศึกษาค้นคว้า หาความรู้ และพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบ

**สรุป**

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ในระยะที่ 1 พบว่า ตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก จำแนกเป็น 5 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ดานมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 4) ด้านประสิทธิผลของโรงเรียน และ 5) ด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งหมด 119 ตัวบ่งชี้ ผลการศึกษาในระยะที่ 2 จากการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) สามารถจำแนกเป็นองค์ประกอบได้ใหม่ จำนวน 7 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อองค์ประกอบขึ้นใหม่เพื่อให้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์ของตัวบ่งชี้ทุกตัวในองค์ประกอบนั้นๆ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำในการประกันคุณภาพการศึกษา มี 15 ตัวบ่งชี้ 2) การจัดการเรียนรู้ มี 13 ตัวบ่งชี้ 3) ครูและบุคลากร มี 13 ตัวบ่งชี้ 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนมี 11 ตัวบ่งชี้ 5) แหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ มี 12 ตัวบ่งชี้ 6) ทรัพยากรและงบประมาณ มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตร มี 5 ตัวบ่งชี้ และผลการศึกษาในระยะที่ 3 พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีความเที่ยงตรงตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้**

1. ผู้บริหารระดับสูงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ควรพิจารณาองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออกทั้ง 7 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 75 ตัวบ่งชี้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย และกรอบทิศทางทางการบริหารการศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์ ตลอดจนการเน้นย้ำให้ผู้บริหารที่ได้รับการบรรจุใหม่ หรือเพียย้ายเข้ามาในพื้นที่ ได้เข้าใจสภาวะความเสี่ยงของโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก กำลังประสบอยู่

2. ผู้บริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยการวางแผนพัฒนา การกำหนดยุทธศาสตร์ และกลวิธีสู่การบริหารจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพให้เป็นที่เชื่อมั่นของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อยืนยันเชิงทฤษฎีขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออกโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

2. ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อเนื่องด้วยการจัดทำวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องแนวทางการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus groups) โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาแนวทางในป้องกันปัญหาหรือการป้องกันความเสี่ยงที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นโดยมีมาตรการต่างๆ เช่น แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง ข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กิ่งกาญจน์ คงจูน. (2554). การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 22(2), 241-257.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.



- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ณัฏฐา ปัทมทัตตานนท์. (2553). การจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชภัฏวชิรเวศน์.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธรร สุทธราชยุทธ. (2550). การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.
- ธรร สุทธราชยุทธ. (2554). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: แอล.ที. เพรส จำกัด.
- เจียรรัตน์ ไชยโรจน์. (2557). การนำเสนอแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชดา ธรรมเจริญ. (2554). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยอมนิยม เขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- รุ่งทิพย์ พรหมศิริ. (2549). ปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ดำเนินการตามโครงการจัดการเรียน การสอนเป็นภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนา และการตรวจสอบความ ตรงของตัวแบบ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสริมศักดิ์ วิศาลารักษ์. (2552). สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). การประชุมปฏิบัติการสรุป ผลการดำเนินงานตามโครงการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2557. อุดลำนเา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2551). โครงการวางระบบมาตรฐานดำเนินการพัฒนาข้าราชการก่อนปฏิบัติ ราชการ: รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). สถิติการศึกษามัธยม. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับอุดมศึกษา ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ.
- Fenzel, L.M. & O'Brennan, L.M. (2007). *Educating- At-Risk Urban African Children : The Effects of School Climate on Motivation and Academic Achievement*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2557, จาก www.https://eric.ed.gov/?id=ED497443.
- Hair, F. J., Black, C. W., Babin, J. B., & Anderson, E. R. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). New Jersey: Pearson Education.



Hoy, W.K., & Miskel, C.G. (2013). *Educational Administration: Theory Research and Practice*. (9th ed.). New York: McGraw-Hill.

Mott, P.E. (1972). *The Characteristic of Effective Organization*. New York : Harper and Row.